

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. VI. De exceptionibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

damno (si quod ex primo libello passus est)
reddatur securus: post contestationem autem
litis mutari non posse, nisi inchoata alia instan-
tia velit Actor uti alio diverso libello, cum re-
fusione expensarum, juxta *c. Examinata 15. de*
judiciis: è converso tum ante litis contestatio-
nem, tum etiam post contestationem, posse li-
bellum emendari usque ad conclusionem cau-
sæ; puta declarando aliquid obscure dictum,
l. si quis intentione 66. ff. de judiciis, aut diminu-
endo seu augendo summam petitam, §. *Si*
minus Instit. de actionib.

10. Effectus oblatis libelli est, ut secundum
petitionem in eo contentam sit ferenda senten-
tia, *l. Ut fundus 18. ff. communi dividundo*: Et
quamvis si nihil Rei interfit possit Actor libello
oblato, etiam post litis contestationem, à lite
desistere; attamen si Rei interfit cogitur Actor
eam prosequi, alioquin in contumaciam dam-
nari posset, *c. Causam 3. de dolo & contumacia*.

T I T. VI.

De Exceptionibus.

1. **R**Eo per citationem convento pluribus Ju-
ris remediis consultum est, quibus se possit
ab Actore tueri. Inter reliqua sunt exceptio-
nes, de quibus extat in corpore utriusque Juris
expressa rubrica. 2.No-

2. Nomine autem exceptionis hic intelligitur id, quod à Reo contra Actorem opponitur ad elidendam aut differendam ejus actionem, unde ex *l. 2. ff. de exceptionib.* juncta *ibid. Glos. v. intentionem* definitur *Actionis*, vel *intentionis exclusio* Dicitur disjunctivè *Actionis*, vel *intentionis*: quia si quid à Reo opponatur ad excludendam Actoris actionem, ad quam ceteroquin Actor habet jus, nisi ea per exceptionem excludatur; tunc exceptio illa dicitur proprie *actionis exclusio*, ut contingeret v. g. si metu coactus aut dolo aliquid Titio cum stipulatione promiseris, & Titius conveniat te ad implendam promissionem, tu autem contra ipsum excipias de metu vel dolo: in quo casu exceptio tua actionem excludit, quæ de jure competit Titio, quia ex stipulatione obligaris, quamvis etiam à jure tibi concedatur exceptio, ne tu iniquè damneris, & Titius commodum de sua pravitate reportet, ex textu expresso in *§. 1. instit. de exceptionib.* Si autem aliquid opponas ad excludendam actionem, quæ ab Actore intentatur de facto, sed nullatenus illi competit; tunc exceptio dicitur *intentionis exclusio*, ut v. g. si Titius petat à te 100. & tu excipias te jam solvisse: si enim hoc verum est, nulla competit Titio actio contra te, cum extincta sit in te omnis obligatio; adeoque excipiendo non excludis actionem, quæ de jure nulla est, sed solum intentionem Actoris,

ris,

ris, & ideo ab aliquibus talis exceptio vocatur etiam exceptio facti.

3. Exceptionum alia dicuntur dilatoria seu temporales, alia peremptoria seu perpetua, §. *Appellatur instit. eod. & l. Exceptiones 3. ff. eod.* Dilatoria seu temporales sunt quae suspendunt tantum aut differunt, non autem extinguunt actionem, & intentionem Actoris, ut puta si contra Titium agentem contra te ut solvas 100. ad quae obligaris, excipias, inter te & ipsum convenisse, ne intra certum tempus ageretur, veluti intra quinquennium: finito enim tempore non impeditur Actor agere contra te. Peremptoria autem seu perpetua sunt, quae penitus perimunt eandem actionem & intentionem, qualis est in supra allato exemplo exceptio doli aut metus, quo coactus stipulatus fueris, qualis exceptio non limitatur ad certum tempus, sed semper Actoris obstat, & semper rem, de qua agitur, perimit.

4. Rursus exceptionum dilatarum aliqua respiciunt personam Judicis, ut v. g. quod Judex non sit competens, aut quod sit suspectus, ad quod genus etiam reducitur exceptio loci, quod non sit tutus &c. & haec dicuntur etiam fori declinatoria. Alia petuntur ex persona Actoris aut Procuratoris v. g. quod sit prohibitus stare in Judicio, aut quod non habeat mandatum procuratorium &c. Alia sumuntur ex persona
Rei,

Rei, v. g. si Reus opponat se fuisse ab actore spoliatum, petatque restitutionem in integrum, antequam petitionibus ejus respondere cogatur, ex *c. Cum dilectus 2. de Ordine cognitionum*. Aliæ demum desumuntur ex ipsius actionis, & causæ qualitate, ut est v. g. exceptio libelli inepti & incerti, exceptio temporis nondum completi ad obligationem solvendam &c.

5. Omnibus dilatoriis exceptionibus commune regulariter est, ut proponi debeant ante litis ingressum, seu ante litem contestatā *c. inter Monasterium 20. de sent. & re jud.* ne scilicet malitiose causarum terminatio prorogetur, *c. Pastoralis 4. de exception.* nisi tamen exceptio aliqua oriatur post litis ingressum, aut nisi notitia alicujus exceptionis superveniat Reo post eundem ingressum, idque juramento asserat, ut decernitur in eod. *c. Pastoralis*. Sed & si quid proponendum sit de genere exceptionis declinatoriæ fori, proponi oportet non solum ante litem contestatam, sed ante omnem aliam exceptionem dilatoriam, ne si alia primo proponatur, videatur Reus acceptare Judicem, adeoque ipsum postea reprobare non possit, ut sumitur ex *c. 1. §. cujus in agendo 3. q. 8. cit. c. inter Monasterium & l. Sed & si suscepit 52 §. 1. ff. de judiciis* junctā ibi *Glos. v. hanc*. Quod enim semel placuit amplius displicere non potest, *c. Quod semel 21. de reg. jur. in 6.*

6. Quod tamen dictum est de exceptionibus dilatoriis, illas regulariter proponi non posse, nisi ante litem contestatam, limitatur quoad exceptionem excommunicationis, quæ quamvis & ipsa dilatoria sit, proponi tamen potest etiam post litem contestatam in qualibet parte litis in prima instantia, ne quisquam in periculum animæ suæ excommunicato communicare cogatur, *c. Exceptionem 12. de exceptionib.* Sed quia inde periculum & occasio nasci posset differendi malitiose exceptionem excommunicationis, ut interim Actor excommunicatus laboribus, & expensis frustra fatigaretur; ideo de Canonica æquitate sancitum est, ut si Reus ita malitiose talem exceptionem opponere differat, in expensis legitimis condemnetur ex eod. *c. Exceptionem.* Adde excommunicationem esse talis generis exceptionem, ut etiam si non opponatur à Reo, attamen publice excommunicatus repellendus sit ex officio Judicis ab agendo, ex eod. *c. Exceptionem.* Quænam autem forma servanda sit in opponenda exceptione excommunicationis, expresse decernitur ac declaratur in *c. 1. de exceptionib. in 6.*

7. Hæc tamen in prima tantum instantia locum habent. Si enim causa cadat Actor, & propterea appellationem interponat, excludi postea non potest à prosecutione appellationis, prætextu excommunicationis, qua fortasse innodatus

nodatus

nodatus existit : omnis enim legitima defensio, cujus generis est appellationis prosecutio, excommunicato in judicio reservatur juxta textum expressum in *c. Significaverunt* 11. & *c. fin. de exception.*

8. Exceptiones peremptoriæ, quarum proprium est omne jus Actoris prorsus perimere, cujus generis est exceptio solutionis jam factæ, pacti, jurisjurandi, transactionis, præscriptionis &c. tales, inquam, exceptiones id amplius habent supra dilatorias, ut opponi possint etiam post litem contestatam usque ad prolationem sententiæ, *l. Peremptorias* 2. *C. sententiam rescindendi non posse*. Sunt enim defensiones principalis negotii cognitionem contingentes. *c. 1. de litis contest. in 6.* Quin & aliquæ sunt, quas etiã post sententiã definitivam opponi conceditur ut exceptio Senatusconsulti Macedoniani *l. Tamen* § 11. ff. *ad Senatusconsult. Macedon.* aliæque quas enumerat *Glos. ibid.* & *Glos. in l. 1. C. de juris & facti ignor. v. uti.*

9. Inter exceptiones peremptorias aliquæ recensentur, quæ dicuntur litis finitæ, quia si opponuntur ante litem contestatam, & per modum exceptionis declinatoriæ, supposito quod sint liquidæ veritatis, & altiore indaginem non requirant, impediunt ingressum litis progressumque judicii : quamvis etiam possint opponi post litem contestatam, & per modum excep-

ceptio-

ceptionis peremptoriæ, in quo casu non impediunt processum iudicii sed rejiciuntur ad merita causæ, & proceditur ulterius in Iudicio. Hujus generis tres numerantur in *c. 1. de litis contest. in 6.* videlicet, *res judicata*, quod scilicet causa fuerit aliàs per sententiam Iudicis terminata: *Transactio*, quod videlicet inter partes composita jam fuerit controversia, aliquo utrinque dato, retento aut promisso: *Res finita*, hoc est quod causa fuerit mutuo consensu partium, (si præsertim juramentum interfuerit,) finita, vel sopita longo silentio, ut explicatur in *l. 1. §. ult. ff. ad Senatusconsult. Tertullian.* Consonat etiam *l. 1. 2. & 7. ff. de jurejurando.* Quæ omnia statuta sunt, ne lites semel terminatæ facile reviviscerent, & quasi in infinitum protraherentur, ut sumitur ex *l. fratris 10. & l. causas 16. C. de transact.*

10. Plures simul exceptiones opponere potest Reus, quia nullus pluribus uti defensionibus prohibetur *c. 20. de reg. jur. in 6. & c. Is qui 5. ff. de exception.* etiam si diversæ sint, ex *l. Nemo 8. ff. eod.* Nec obstat quod actor unica tantum actione experiri possit, juxta *l. Nemo ex his 43. ff. de reg. jur.* Congruit enim rationi, ut favorabilius consulatur Reo qui pro sui defensione pugnat, quam Actori, ut decernitur in *l. favorabiliores 167. ff. de reg. jur. & in c. Cum sunt 11. eod. tit. in 6.*

11. Quia

11. Quia autem quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum c. 61. de reg. jur. in 6. ideo exceptio in favorem Rei introducta, retorqueri non debet in dispendium Rei, quasi Reus exceptionem objiciens, aliquid de principali Actoris intentione confiteatur, ut v. g. si Reus conveniatur à Titio super re, quam Titius contendit ad se pertinere, at Reus in contrarium excipiat, se possedisse illam rem tempore sufficienti ad præscriptionem complendam; per hujusmodi exceptionem non censetur aliquid confiteri de intentione Titii, quod scilicet res ad Titium pertineat, ut habetur in c. exceptionem 63. eod. tit. in 6. & in l. non utique 9. ff. de exception. alioquin exceptio illa duos effectus oppositos pareret, scilicet confessionem & exclusionem unius, ejusdemque intentionis Actoris, quod est impossibile, & contra l. Qui hominem 34. §. ult. ff. de solutionib. juncta ibid. Glos. v. liberatur.

12. Quod si contingat à Reo exceptionem opponi, quæ videatur insufficiens, aut minus justa ad actionem Actoris excludendam; potest Actor se replicatione tueri. Sicut enim actionem excludit exceptio ex parte Rei; ita exceptionem replicatio ex parte Actoris: contra quam replicationem si iterum aliquid excipiat Reus, dicitur duplicatio; quemadmodum & si Actor contra duplicationem aliquid replicet, dicitur tripli-

triplicatio, & sic deinceps, ut constat ex §. 1. *In-
fit. de replication. & l. 2. ff. de exceptionib.* Pertin-
net tamen ad Judicem terminum ponere ne res
in infinitum abeat, ac de Jure Canonico ni-
mia ejusmodi multiplicatio non admittitur, sal-
tem quoad testes productos, quos tertio repro-
bare non licet, ne nimis iudicium protrahatur,
ex *c. Licet dilectus 49. de Testibus.*

T I T. VII.

De mutuis petitionibus.

1. **A**liud juris remedium, quo Reo consuli-
tur, est mutua petitio, de qua in Decreta-
libus extat expressa rubrica. Nomine autem
mutuæ petitionis hic intelligitur reconventio
ex parte Rei: quando scilicet Reus viso Actoris
libello ejusque petitione, aliud vicissim ipse pe-
tit, super quo libellum format & eidem Judici
offert, adeoque uterque in eodem iudicio & co-
ram eodem Judice, quoad diversa, constituitur
Actor simul, & Reus.

2. Talis mutua petitio locum habet in omni-
bus causis, ubi non reperitur expresse prohibi-
ta, aut à qualitate causæ non excluditur. Pro-
hibetur autem in causis criminalibus crimina-
liter intentatis: quia ut dicitur in *c. 1. & c. Non
est credendum 3. 3. q. 11.* Non est credendum

P

contra